

CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH VỚI SỰ NGHIỆP TRỒNG NGƯỜI

Thiếu tá, TS. Nguyễn Tốt *

Tóm tắt nội dung: *Chủ tịch Hồ Chí Minh – Người anh hùng giải phóng dân tộc, danh nhân văn hóa kiệt xuất của dân tộc Việt Nam. Cả cuộc đời phấn đấu, hi sinh cho độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, Người để lại cho toàn Đảng, toàn dân ta nhiều tài sản tinh thần vô giá về cuộc đời, nhất là tư tưởng về sự nghiệp giáo dục và đào tạo. “Trồng người” trong tư tưởng Hồ Chí Minh vừa là động lực, vừa là mục tiêu của nền giáo dục nước nhà. Tư tưởng của Người vẫn còn nguyên giá trị trong sự nghiệp cách mạng đổi mới của chúng ta hôm nay.*

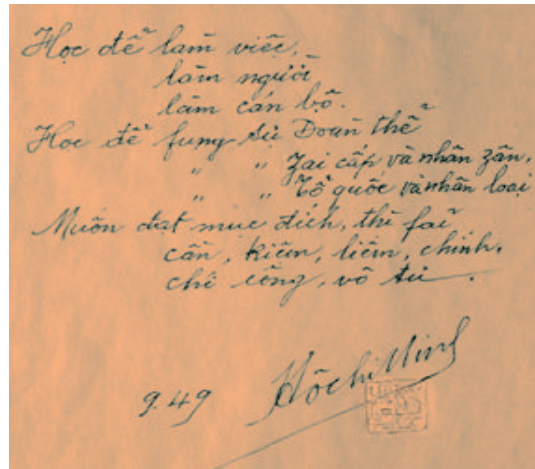
Chủ tịch Hồ Chí Minh là vị lãnh tụ thiên tài của dân tộc và Nhân dân Việt Nam. Trong cả cuộc đời mình, Người luôn mong cho nước nhà độc lập, dân được tự do và đặc biệt Người thường xuyên quan tâm đến sự nghiệp giáo dục, bởi giáo dục có phát triển thì đất nước mới đi lên tiến kịp với thế giới. Sinh thời, khi nói về vai trò, ý nghĩa to lớn của công tác “trồng người”, Hồ Chí Minh chú trọng giáo dục cả hai mặt Trí dục và Đức dục và xem công tác giáo dục là một khoa học. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng khẳng định: “*Vì lợi ích mười năm trồng cây. Vì lợi ích trăm năm thì phải trồng người. Chúng ta phải đào tạo ra những công dân tốt và cán bộ tốt cho nước nhà. Nhân dân, Đảng, Chính phủ giao nhiệm vụ đào tạo thế hệ tương lai cho các cô, các chú. Đó là một trách nhiệm nặng nề nhưng rất vẻ vang*”¹. Câu nói nổi tiếng này đã thể hiện rõ nét tư tưởng Hồ Chí Minh về công tác giáo dục - đào tạo. Người luôn chỉ đạo Đảng và Nhà nước ta về sự quan tâm đến sự nghiệp giáo dục và đào tạo con người. Được sự quan tâm của Đảng, Chính phủ và Chủ tịch Hồ Chí Minh, nền giáo dục nước nhà từng bước hoàn thiện

hơn và đã đào tạo nên nhiều tài năng góp phần vào công cuộc cách mạng giải phóng dân tộc, thống nhất nước nhà và đi lên chủ nghĩa xã hội. Thực hiện Di chúc của Hồ Chí Minh, Đảng, Nhà nước tiếp tục quan tâm chăm lo đối với công tác giáo dục; trong những năm qua, ngành giáo dục nước ta đã đạt nhiều thành tựu to lớn, được bạn bè quốc tế biết đến và nể phục. Đây cũng chính là mong ước của Hồ Chí Minh trước khi Người đi xa.

“Trồng người”, theo nghĩa rộng là hoạt động giáo dục đa dạng, diễn ra trên nhiều lĩnh vực, bình diện khác nhau. Đó là một quá trình lâu dài, bền bỉ, với nhiều biện pháp, phương pháp phù hợp tác động vào đối tượng, tạo nên tính tích cực tiến bộ trong nhận thức và hành động của đối tượng giáo dục nhằm phục vụ cho lợi ích, yêu cầu của người làm công tác giáo dục - trồng người. Nhận thức rõ điều đó nên từ những ngày đầu trong cuộc đời hoạt động khi đất nước chưa giành được chính quyền cách mạng, thì “trồng người”, theo Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí

* P. Trưởng Bộ môn, Bộ môn LLCT-KHXH&NV, Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II.

Minh là phải tuyên truyền, giáo dục nâng cao nhận thức cho mọi đối tượng quần chúng cách mạng. Chính từ đó mà Người phát động phong trào bình dân học vụ với chủ trương “người biết chữ dạy người chưa biết chữ, người biết chữ nhiều dạy người biết chữ ít” để ai cũng biết đọc biết viết, tự nâng cao tình cảm, lý tưởng cách mạng cho mình. Đây là việc làm đầu tiên đặt những viên gạch cho thắng lợi sau này của cách mạng mà bản thân Hồ Chí Minh rất quan tâm.

Chủ tịch Hồ Chí Minh nói chuyện với thầy, cô giáo và học sinh trường Trung học GTVT Thủy bộ.
Ảnh tác giả cung cấp.

Theo Hồ Chí Minh, “trồng người” trước hết phải làm cho người ta nắm vững được mục đích, ý nghĩa của việc mình làm. Muốn cho người ta nắm vững mục đích, ý nghĩa việc làm, nhất định phải có người làm công tác trồng người và người làm công tác đó phải có những hiểu biết sâu sắc về cách thức, con đường, biện pháp

tốt, phù hợp mới có thể đạt được kết quả như ý muốn. Bàn về vấn đề này, dân tộc ta đã tổng kết và đúc rút thành câu châm ngôn “Không thầy, đố mày làm nên”. Câu châm ngôn đó rất có ý nghĩa nhưng mới chỉ đề cập đến một nửa vấn đề, đó là đề cao và khẳng định tuyệt đối vai trò của người thầy trong hoạt động giáo dục, còn

phần người học chưa được đề cập nhiều. Cái khác và mang tầm cao trí tuệ toàn diện của Hồ Chí Minh ở đây chính là sự tiếp thu tinh tích cực, sáng tạo, tốt đẹp của dân tộc trong truyền thống “*Tôn sư trọng đạo*” đồng thời bổ sung, phát triển vấn đề một cách rõ ràng, toàn diện và nêu lên một nhận thức mang tính định hướng cho nền giáo dục đào tạo của Việt Nam sau này. Đó là sự nghiệp cách mạng nói chung và sự nghiệp “*trồng người*” nói riêng chỉ có thể thành công khi có sự kết hợp hài hòa, nhuần nhuyễn và phát huy được vai trò của hai yếu tố: người thực hiện công tác giáo dục và người chịu sự giáo dục. Trong đó, người thầy đóng vai trò là người chủ đạo, là người hướng dẫn, chỉ đường cho người học tìm hiểu, người học đóng vai trò chủ động, sáng tạo.

Trong các bài nói, bài viết, Hồ Chí Minh đã đưa ra nhiều vấn đề mà sau này chúng ta khái quát lại là mục tiêu giáo dục và nguyên lý giáo dục. Chẳng hạn như đối với học sinh phổ thông, Người dạy “*cần xây dựng tư tưởng dạy và học để phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân*”. Đối với thế hệ trẻ, Người đặt niềm tin vững chắc vào thế hệ trẻ của dân tộc. Trong thư gửi học sinh nhân ngày khai trường (tháng 9/1945), Người dạy: “*Non sông Việt Nam có trở nên vẻ vang hay không, dân tộc Việt Nam có được vẻ vang sánh vai các cường quốc năm châu hay không, chính là nhờ một phần lớn ở công học tập của các em*”². Lời dạy của Bác đã thấm sâu vào lớp lớp thế hệ trẻ; là nguồn cổ vũ, gửi gắm trọn niềm tin của Người vào thế hệ trẻ. Và bức thư Bác viết đã trở thành chân lý của thời đại. Với cán bộ, Người dạy “*Học để làm việc, làm người, làm cán bộ. Học để phụng sự đoàn thể, giai cấp và nhân dân, Tổ quốc và nhân loại...*”. Nền giáo dục mới của Việt Nam được Người định hướng phát triển là nền giáo dục mở mang dân trí, nâng cao đảng trí cho Nhân dân; là nền giáo dục toàn dân, toàn diện,

tiên tiến, hiện đại; mục đích của giáo dục là đào tạo con người mới xã hội chủ nghĩa cho đất nước. Nếu như ông cha ta đã từng dạy: “*muốn con hay chữ phải yêu lấy thầy*”, thì Hồ Chí Minh khuyên các thầy cô giáo: “*phải yêu dân, yêu học trò, gần gũi cha mẹ học trò*”. Trong dịp nói chuyện tại Thanh Hóa ngày 20/02/1947, Hồ Chí Minh căn dặn: “*Trước học một đường, hành một nẻo. Nay phải sửa chương trình làm sao để học thì hành được ngay*”. Có thể nói, đến tận hôm nay, với lời dặn ấy chúng ta vẫn chưa làm được tốt. Không ít sinh viên ra trường mà vẫn bỡ ngỡ trước những công việc được giao, dù là đúng với chuyên ngành được đào tạo, phải mất rất nhiều thời gian để đào tạo lại. Nên Người khuyên: “*Học phải đi đôi với hành, giáo dục kết hợp với lao động sản xuất, nhà trường gắn liền với xã hội*” và lời căn dặn đó của Người đã nhanh chóng trở thành phương châm giáo dục của nước nhà. Trước lúc đi xa, Người vẫn giành sự quan tâm sâu sắc đến việc giáo dục, bồi dưỡng thế hệ thanh niên cho cách mạng. Trên tinh thần đó, Người căn dặn Đảng ta phải giáo dục, rèn luyện thanh niên trở thành những người “*Vừa hồng, vừa chuyên*”. Hai phẩm chất này phải được hình thành và trở thành vấn đề cốt lõi ở thanh niên.

Trong mưa bom bão đạn của những năm chống Mỹ cứu nước, Người vẫn luôn luôn quan tâm đến chiến lược “*trồng người*”. Trong thư cuối cùng gửi cho ngành giáo dục ngày 15/10/1968, Người căn dặn: “*Thầy và trò phải luôn luôn nâng cao tinh thần yêu Tổ quốc, yêu chủ nghĩa xã hội, tăng cường tình cảm cách mạng đối với công nông, tuyệt đối trung thành với sự nghiệp cách mạng, triệt để tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng...*”. Như vậy, từ buổi đầu hoạt động cách mạng tới lúc giành được chính quyền về tay nhân dân và cho đến lúc chuẩn bị đi xa, Hồ Chí Minh không chỉ quan tâm tới vấn đề trồng người mà còn vạch

rõ hướng đi, mục tiêu quan trọng, cần thiết mà sự nghiệp trồng người của Đảng, Nhà nước phải phấn đấu để đạt bằng được.

Những tư tưởng về sự nghiệp trồng người lớn lao và sâu sắc nói trên, cùng với nhân cách vô cùng cao đẹp và mẫu mực của Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đưa Người lên vị trí một nhà giáo dục vĩ đại của dân tộc Việt Nam. Tư tưởng giáo dục của Người đã vạch ra phương hướng cơ bản của chiến lược con người, chiến lược phát triển giáo dục ở nước ta trong hơn nửa thế kỷ qua và cả trong tương lai. Những cống hiến rất to lớn đó của Người đối với sự nghiệp giáo dục và đào tạo ở nước ta luôn là những giá trị thời đại và ý nghĩa lịch sử của dân tộc Việt Nam và nhân loại.

Thấm nhuần tư tưởng về sự nghiệp trồng người của Hồ Chí Minh, Đảng và Nhà nước ta cũng như Ngành Giáo dục và đào tạo đã và đang có chiến lược xây dựng đội ngũ giáo viên các cấp, các ngành học từ khâu tuyển sinh đến khâu đào tạo, từ tuyển dụng đến khâu bồi dưỡng thường xuyên về mọi mặt, để khi họ đã làm công tác giáo dục, giảng dạy ở trường thì họ phải thực sự là những tấm gương.

Thực tiễn hơn 25 năm đổi mới cho thấy: lúc nào và ở đâu nghiên cứu và quán triệt đầy đủ, vận dụng và phát triển sáng tạo tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục thì ở đó đem lại những thành tựu và niềm tự hào lớn cho giáo dục Việt Nam, ở đâu xa rời nguyên lý giáo dục Hồ Chí Minh ở đó gặp không ít khó khăn về giáo dục. Do đó, quán triệt sâu sắc quan điểm của Hồ Chí Minh về sự nghiệp trồng người, toàn Đảng, toàn dân ta, đặc biệt là Ngành Giáo dục tiếp tục triển khai sáng tạo cuộc vận động “*Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh*”, cuộc vận động “*Chống tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong giáo dục*”, phát động sâu rộng các phong trào thi đua của Ngành, trong đó chú trọng việc “*xây dựng trường học*

thân thiện, học sinh tích cực”/.

 1 Bài nói chuyện của Bác Hồ tại lớp học chính trị của các giáo viên cấp II, cấp III toàn miền Bắc ngày 13-9-1958.

2 Hồ Chí Minh: Toàn tập, tập 4, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, trang 33.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Thành Duy (2000), Tư tưởng Hồ Chí Minh với sự nghiệp xây dựng con người mới Việt Nam phát triển toàn diện, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.

2. Hồng Khanh (2009), Chuyện thường ngày của Bác Hồ, Nxb. Thanh Niên

3. Hồ Chí Minh (1987), Toàn tập, tập 4, Nxb. Sự Thật, Hà Nội.

4. Hồ Chí Minh (1987), Toàn tập, tập 5, Nxb. Sự Thật, Hà Nội.

5. Hồ Chí Minh (2000), Toàn tập, tập 6, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.

6. Hồ Chí Minh (1995), Toàn tập, tập 8, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.

7. Hồ Chí Minh (1995), Toàn tập, tập 9, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.

8. Hồ Chí Minh (1995), Toàn tập, tập 10, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.

9. Hồ Chí Minh (1995), Toàn tập, tập 12, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.

10. Trần Dân Tiên (1989), Những mẫu chuyện về cuộc đời hoạt động của Hồ Chủ Tịch. In lần thứ 9, Nxb. Văn học.